

Рік XVI. Нью-Йорк. Четвер, 19-го листопада 1908. Число 47.

Vol. XVI. New York, N. Y. Thursday, November 19, 1908. No. 47

Безсовісність.

З вибором Тафта на президента Злучених Держав розлив ся по цілм краю неначе філія погони республіканізм. Народ мав до вибору поміж двома кандидатами, і в подвійного зла рішив ся вибрати менше: Тафта. Наслідки сього вибору довго не дадуть на себе ждати. Днес рішучо можна передсказати правдиві оргії трустів і впливового капіталу, яких виправді забіги Рузвельта дещо припинили, але котра то борба в дійсності скінчила ся одним великим фіаском. Тафт обіймає політичну спадщину по Рузвельті і він днес лишив ся той самий, який свого часу, будучи еще судією вів завзяту боротьбу проти з'організованих робітників в користь трустів; до сего він не має своєї желязної волі Рузвельта, який будь що будь з самої честливості розповзав і начав діло мусів довести до кінця. Тафт уже найде „спосіб жити“ з трустами, а сі при помочи конгресу потраплять його приборкати Старий Ракефеллер знав дуже добре, що робить, наколи в останній передвиборчій хвилі станув по стороні Тафта.

Але не про се нам днес ходять. Хочемо звернути увагу загально на явище, яке є тісно звязане з вибором республіканського кандидата і в якого готові вийти дуже сумні наслідки, наколи чим борше не поробить ся проти нього охоронних кроків.

Річ є така.

Сейчас по виборах шпальти тутешніх часописів переповнили ся численними вістями про се, як то у цілому краю, неначе за діткненням чародійної плячки відчиняють ся фабрики, як сотні тисячів, до тепер безробітних, знаходять у них працю і заробок. Таке поступоване можна би назвати обдурюванем публічної опінії, наколиб ходило лишень о фальшиве інформоване загально в Злучених Державах. Тамчасом се є щось більше, се треба вже назвати безсовісним ошукством, з хвилею, коли фальшивого інформована публічної опінії починає уживати ся як звабляючого средства до стагнення в Америку робітників з других країв.

Знає ся, що усі ті балаканини про добробут, які найти можна тепер щоденно по часописах не є ніщо иньше, як лиш маневр, який має показати, що республіканська партія сказала правду, обіцяючи, що вибір Тафта означати ме заравом воскресення давнього добробуту. Паматаємо такий самий маневр недавно тому, бо доперва в році 1900. Підчас других виборів McKinley-a, цілком точка в точку так само як і сего року перед виборами говорило ся, що лишень тоді є можлива якась поправа економічного стану робітничої класи, наколи не Брайн, але McKinley вістане вибраний. Гумбог допроваджено тоді навіть так далеко, що по виборі McKinley-a він за потисненням електричного гудика пустив в рух машинерію одної фабрики, віддаленої на тисячі миль від місця його побуту, щоб в сій спосіб символічно показати побіду градучих „добрих“ часів.

Як видно, є ціла система в туманенню публічної опінії. Перед виборами усі корпорації і усі капіталісти усякого юра не могли досить наоповідати ся про всі часи, застій, холод і нужду. Сьогодні з одним махом мав поправити вибір Тафта. Труст сталевий оголосив, що йому йде дуже зле; в пару днів однак по довершенім виборі голосить, що уже від давнього часу має опору замовлень, які залепнюють роботу на цілих два роки. В день виплати робітникам в многих фабриках в Нью-Йорку разом з ковертою з грішми давано карточки, де звичало ся, що в понеділок фабрика буде зачинена і що взагалі праця розпочне ся доперва тоді коли виберуть Тафта. Коли в середу по виборах сі фабрики почали опять працювати, сей час часописи з великим криком заголосили, що ось такі а такі фабрики сейчас по виборі республіканського президента розпочали застановлену працю. По часті була в сій рачі, лиш треба було додати, що піднято працю застановлену перед двома днями. ... Але з проушенням тих трох слів: „перед двома днями“ можна було в сій виборі Тафта представити в тим аркій шім світлі, можна було навести тисячі примірів, мож

на було голосити на весь світ: „Праця по фабриках розпочинає ся!...“ Добробут робітника в Америці вострес на ново!...“ Пановане республіканської партії і загальний добробут влітло в одно нерозривне поняття. Виборчі брехні для виборчих агітацій на слідуєчі літа!

То усе — як уже сказано — можна б уважати американським гумбогом, наколи б йшло о туманене публічної опінії лишень одної Америки. Однак ті по виборчі брехні стають ся велими поважною небезпечкою, наколи їх уже ся, щоб звабити сюди робітників закордонних країн, як се власне діє ся останніми днями.

Се адвертайзоване республіканської партії підхопили корабельні компанії, які живуть лишень з перевезення за океан емігрантів і яких агенти останніми часами робили дуже злі бизнеси. Сі компанії сейчас використали ті фальшиві вісті про добробут і почали старати ся о штучне збільшене своїх доходів. І вони вислали сотки телеграмів до Європи, подаючи висказ тутешніх часописів про „надходячий добробут“. Закликають не лиш сі сотки тисячів, що перед парумісяцями покинули Америку опять приїздити сюди, але закликають також і сі маси безробітних, що їх є доволі тепер в Європі, щоб вони продавали рештки захованого добра і мершій приїздили сюди, у сей обіцяний край золота, гарячої добра. Безсовісність інтересованих доходить уже до сего, що навіть інформують ся європейські часописи, неначе б то у промислових заведеннях Пенсильвенії і в середно-західних державах панував великий брак робітників і хто туди подасть ся, сейчас дістане занятя. Се злочинне поступоване інтересованих компаній находить повне поперте тутешньої преси. У ній день в день читає ся виписано великанськими буквами: „Кличемо Європу на поміч!“ „Величезне запотребоване робітників!“ „Загальне прудбужене ся промислу!“ і т. д. і т. д.

Дійсно „злочинне поступоване“ — бо інакше годі сего назвати. Во застановім ся лишень, які наслідки потягне за собою се злочинне зваблюване сюди європейських робітників? Збільшать ся лишень ряди безробітних, збільшить ся число голодаючих. Цялтю робітників обкортають еще більше. Нужда і голод заповнять еще в більшим стелени улиці наших міст, виваніці і доми поправи. А се все лишень тому, аби збільшити дохід корабельних компаній, щоб заповнити кишені їх агентів.

Від нашого уряду, який для безробітних нічого-сінко не робив і не робить годі ждати якоїсь помочи в сій ділі. Тому можуть тут помочи лиш робітники самі інформуючи своїх знайомих свояків в Європі про дійсний стан річий, та остерігаючи їх перед нерозважним кроком приїзду до Америки під сю пору. А чим скорше се зроблять, тим лутше буде і для одних і для других.

Сестри Русинки лучім ся разом.

Отсими словами відзивав ся до Вас, руські дівчата і жінки і сподію ся, що мій голос не стане голосом „вопіючого в пустани“.

Стара пословиця каже: „які родичі такі і діти“. А які діти, то така і будучність народу, значить, які будуть наші діти, така буде і будучність руського народу в Америці. Але чи ми думаємо над тим, чи ми коли серйозно над тим застановили ся? Тож если хочемо, щоб руські діти були добрі, працьовиті, тверді, патріотичні, поступові, то мусимо передовсім старати ся, щоб такими були їх матери, бо хтож має більший вплив на характер і успособлене дитини, як не його рідна мати передовсім?

До сього часу на жаль мало хто про се думав. Руські дівчата і жінки снали сном блаженних, мужі їх сварили ся і сварять ся то за віру, то за повість, то за т. й. т. д., а діти пущені самою росуть бу рьянами. Пригада. наші мужі і мушени взагалі попри

безкористовну сварку за „політику“ здобули ся на щось ліпшого. Вони побудували церкви і школи, мають свої братства і товариства, мають свої часописи і читальні. А ми? Тих кілька сестричних братств, то еще за мало, щоби заспокоїти всі потреби жіноцтва і тому не диво, що мало котра жінка належить до якої організації, і місто стояти на сторожі гр. кат. церкви і руської народности в Америці підпадає усяким посторонним впливам, самі себе і свої діти винародовлюють і пропадають так для нашої церкви як і народности.

Сестри! Так дальше не повинно бути! Последна, Х та головна конвенція Р. Н. Союзу зрозуміла в повній вагу організації наших дівчат і жінок, порішила на се справу звернути пильнішу увагу. Доказом сього є, що на уряд містопредсідателя вибрано жінку! Днес від нас самих, жінок, зависить щоб у нас і в тім вигляді змінило ся на ліпше. Нам треба показати, що і ми зуміємо доложити одну цеглину до будови нашої вітчизни, що і ми зуміємо піднести ся під кожним виглядом. Нам се тим лекше зробити, що Р. Н. Союз подає нам помічну руку. Гляньмо по других жінках і дівчатах: словенських, польських, німецьких і американських. Они глучили ся в великі організації і працюють для поліпшення своєї долі і для добра того народу, до якого належать. Те що мають другі мусимо і ми мати, ми Русинки, если возьмемо ся за руки. Закладаймо свої жіночі організації і вписуймо їх до Р. Н. Союзу! Закладаючи свої сестрицтва, будемо мати свої організації, які будуть дбати передовсім про наші жіночі справи, будуть помагати поліпшати нам нашу долю, розкривати нам наші очі.

Що більше, коли у нас буде сила, то можемо постарати ся і о свою власну жіночу часопись як се мають Чешки, Польки і т. д., якаб писала тільки про наші справи, нас просвічала, учила нас, як сповняти наші обовязки зглядом нашої віри і народу. Все те можливе, если будемо лучити ся разом з любовою, вірою і надією в наші власні сили. Ми мусимо лучити ся в сестрицтва, всі як одна без взгляду на се, чи котра походить з Угорщини, чи з Галичини, чи Буковини. Всі а всі лучім ся разом під прапором Р. Н. Союзу!

Виправді кажуть, що „баби“ не годні ніколи разом погодити ся. Я вірю, що годні, если їм справді ходить о якусь добру річ, если їм дійсно лежить добро і будучність свого народу на серці.

Сестри! Ся справа, яку а днес підношу є дуже великої ваги! Так ві взгляду на нас самих як і ві взгляду на будучність гр.-кат. церкви і руського народу в Америці. Памятайте, що як хто собі постелить, так ся і виспить, і що если ми і дальше будемо такі байдужні, то нас підоймуть на сміх не лиш свої але і чужі, та на нас впаде прокляті слідуєчих поколінь, що наша байдужність головню спричинює упадок Американської Руси. Покажім, що хоть ми обставинами приковані до фабрик, до кухні — то мамо сього ми бажаємо більше світла, ми хочемо йти в перед а тоді певно здобудемо собі честь на американській землі а нашому народови кращу будучність.

Як сказано, Р. Н. Союз подає нам помічну долоню. Не відкидаймо-ж своєї помочи, гуртуймо ся в товариства і сестрицтва, та ставаймо під прапором Р. Н. Союзу до борби, яка поведе до побіди нашої слухної народної справи. Отсі слова сказала а Вам Сестри Русинки в Америці, в надії, що мої слова не пропадуть безслідно, що ми, жінки, здіймемо ся дружно і в коротці ціла американська Русь покрийє ся сіткою жіночих товариств і сестрицтв.

N180

МАРІЯ ЧЕРЕШИНА,
містопредсідателька Р. Н. Союзу.

